

POSUDEK MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Milan Scholz

Argumentace historickým příkladem v národně orientovaných společenskovědních textech konce 19. a začátku 20. století v komparativní perspektivě.

Masaryk, Unamuno, Dmowski, Gökalp,

Univerzita Karlova, Praha 2009, 220 s.

Úkolem Milana Scholze v jeho diplomové práci bylo s pomocí komparace prozkoumat způsob využití historických příkladů v textech, které bychom mohli označit za společenskovědní, případně sociologizující. Navíc jejich autoři měli patřit k předním literárním a politickým autoritám ve svých národních společnostech, čímž měl být společenský vliv textů posílen. Měli patřit do společností z hlediska světového systému periferních (či semiperiferních), respektive zápasících o obnovu své státnosti, uchování národní identity, či ztrácejících své říše a tím i podstatnou část svého dosavadního území a hledající proto novou definici národní a státní identity. Odtud výchozí předpoklad, že těmto společnostem by mohl být společný zájem o hledání argumentů v historii pro legitimizaci jejich identitotvorných snah/procesů. Výběr autorů a jejich textů nebyl zdaleka náhodný. Již s jistou znalostí textů T.G. Masaryka (Česká Otázka, Naše nynější krize, Jan Hus), které této hypotéze odpovídaly a s výchozí otázkou na mysli byly vybírány další regionální vzorky, respektive autoři a jejich texty pro komparativní analýzu: Miguel Unamuno (En torno al casticismo), Roman Dmowski (Myšli nowoczesnego Polaka) a Ziya Gökalp (Základy turectví jak v originální turecké verzi, tak v anglickém překladu). Vznikl tak projekt diplomové práce velmi zajímavý, svým způsobem pro české akademické prostředí provokativní a pro autora velmi náročný. Bez důkladné teoretické průpravy v komparativní metodě a textové analýze a bez patřičných jazykových znalostí by takováto práce nebyla myslitelná. Provokativnost pro české prostředí spočívá ve zpochybňující otázce, zda je „český“ způsob hledání legitimizace národních tužeb z konce 19. století v historii skutečně tak výjimečný, jak vyplývá z domácího akademického diskursu, či zda lze v jiných společnostech, které řešily obdobné problémy, nalézt podobně naléhavé hledání ve vlastní historii. Autor se rozhodl ve své diplomové práci zkoumat podobnosti a rozdíly ve způsobu užívání historie v textech národně programového charakteru a pokouší se o jejich typologii. Kromě toho M. Scholz vychází z předpokladu, že zkoumané procesy a používané politické nástroje nebyly samoučelné ani náhodné, ale vyplývaly z celospolečenské situace a hledá souvislosti mezi stupněm modernizace, politickou pozicí zkoumané společnosti (vládnoucí či nevládnoucí národ) a způsobem užití historických příkladů v argumentaci.

Autor svoji diplomovou práci rozčlenil do pěti kapitol v nichž postupoval velmi systematicky a logicky v naplánované analýze. V první kapitole popsal situaci společností, z nichž vyšli autoři zkoumaných děl. V této kapitole se zaměřil jednak na rozbor modernizace a na charakter diskusí vedených intelektuály. Druhá kapitola představuje autory rozebíraných děl. Ve třetí kapitole jsou rozebrána zkoumaná díla v historickém a společenském kontextu bez komparace. Ve čtvrté kapitole se autor soustředil na historicko-srovnávací rozbor textů a v páté kapitole komparaci vyhodnotil.

Komparativní analýza odhalila podobnosti a rozdíly mezi přístupem autorů – v jejich vědeckosti, literárních ambicích a práci s historickým příkladem. Tabulkové zpracování přehledně ukazuje autorovy závěry. Dále komparativní analýza potvrdila, že nesamozřejmá pozice národní společnosti,

kteřá musí zápasit o uznání či obnovení státnosti jako tomu bylo v případě českém a polském, právě tak jako společnost centrálního státu bývalého impéria, která si musí redefinovat svoji novou pozici v mezinárodním společenství, motivuje intelektuály k hledání argumentů, které by podpořily národotvorné procesy a obrací se přitom k historii. Ve způsobu práce s historickým příkladem (výběr témat a jejich expozice) M. Scholz nachází četné a významné rozdíly. Zde již mu český příklad vychází jako spíše výjimečný ve srovnání s ostatními právě v důkladnosti a hloubce zájmu o národní historii. Použití historie mapuje M. Scholz u vybraných autorů kvantitativně a tématicky, aby posléze analyzoval jejich osobité pojetí a uchopení dějinného příkladu. Krom textové prezentace předkládá analýzu v tabulkovém uspořádání a na závěr v určitém pokusu o model čtyř způsobů práce s historickým příkladem, které zosobňují čtyři zkoumaní autoři.

Diplomová práce Milana Scholze představuje velmi zajímavé a originálně zpracované téma. Výběr čtyř autorů – autorit byl velmi vhodný a opodstatněný. Vliv autorů na společenské dění v době, kdy texty napsali a zveřejnili, charakter textů i jejich rozsah jsou plně srovnatelné. Diplomant ve své práci použil způsob analýzy, který není v historii zcela běžný a zasloužil by si dále rozvinout, rozšířit spektrum zkoumaných textů, aby byla možná bezpečnější objektivizace závěrů ve vztahu k hlavní badatelské otázce na jedné straně a na straně druhé, aby se dále prozkoumaly možnosti komparace s použitím obsahové textové analýzy. Autor sám uzavírá, že práce je zatím určitou sondou, která ukázala, že je možné podrobit společenskovední programové texty obsahové analýze, že je možné aplikovat komparaci, která přináší velmi zajímavé výpovědi o autorech i společenských prostředích pro něž psali. Cenným výsledkem práce je podnět pro další výzkum, nastolení otázky, zda užití historického příkladu při formulaci cílů pro národní společnost bude přítomno v textech vzniklých v jiných společenských podmínkách, zejména tam, kde se jedná o národ s plnou sociální strukturou a vládnoucí. S jakými příklady se bude pracovat, jakou budou mít formu a společenskou roli?

Práce Milana Scholze je příkladem velmi pečlivě provedené analýzy na níž autor prokázal své badatelské schopnosti, jazykovou výbavu, samostatnost i nutnou dávku představivosti. Předložená práce je odvedena na vynikající úrovni, má všechny náležitosti kvalitního vědeckého textu a proto ji ráda doporučuji k obhajobě.

Práci hodnotím *dobře*

Luďa Klusáková
Doc. PhDr. Luďa Klusáková

Peroj, 20. 5. 2009